

87. Muchomůrka hlízovitá neboli zelená

Amanita phalloides (VAILL. ex FR.) SECR.

Smrtelně jedovatá!

Klobouk 6—15 cm, hladký, zavlhlka trochu slizký, bez strupů nebo s jedním či několika nepravidelnými bílými útržky plachetky, zelený nebo hnědozelený, řidčeji žlutozelený nebo šedozelený, až vybledlý, zřídka čistě bílý (viz obr. 88), tmavšími a vrostlými vlákny tmavěji žíhaný, zasucha lesklý, většinou tence masitý. Lupeny bílé, u třeně zaoblené, husté. Třeň dole ztlustělý v kulovitou, dosti měkkou hlízu, která je obvykle v zemi ukryta a obalena polovolnou, blanitou a bílou, dosti vysokou a nahoře laločnatou pochvou, jinak 8—12 mm tlustý, zprvu bílý, v dospělosti obvykle zelenavý až našedlý, s povrchovou vrstvou rozpraskanou v klikaté šupinky, mezi nimiž prosvítá bílá dužnina třeně, v hořejší polovině nebo třetině s tenkým, blanitým, měkkým, bílým nebo bledě nažloutlým prstenem, který v mládí spojuje okraj klobouku se třeněm a zakrývá lupeny. Dužnina bílá, pod pokožkou obvykle žlutavě zelenavá, v mládí skoro bez zápachu, později páchnoucí jako syrové brambory, chuti nenápadné. Výtrusy bezbarvé, skoro kulaté a hladké, 8 až 10 μ v průměru.

Výskyt a rozšíření. Roste dosti hojně hlavně v létě, ojediněle však až do pozdního podzimu v lesích listnatých a smíšených, hlavně v teplejších polohách. Je rozšířena v celém mírném pásu severní polokoule.

Praktický význam. Je to nejedovatější houba vůbec, která působí každoročně mnoho smrtelných otrav. Protože má klobouk zelený (nebo odrůda jarní klobouk čistě bílý a v obojím případě bez strupů), ti, kdož ji neznají, obvykle ji nepovažují za muchomůrku, nýbrž za zelánku, žampion neboli pečárku nebo i za bedlu. V mládí není nápadná ani zápachem, ani chutí. — Muchomůrka hlízovitá obsahuje několik jedovatých látek. Roku 1937 podařilo se Lynenovi a Wielandovi izolovat z ní v krystalované podobě jedovatou látku, zvanou phalloidin. Oba badatelé zjistili, že $\frac{1}{20}$ miligramu této látky usmrtí myš ve 12 hodinách. V roce 1941 izolovali Wieland a Hallermayer hlavní jed muchomůrky hlízovité, tzv. amanitin, který je tak prudce jedovatý, že jedna dvousetina miligramu usmrtí myš ve 2—3 dnech. Je to dávka tak nepatrná, že množství jedu, které bychom nabrali na špičku nože (o váze $\frac{1}{2}$ g), usmrtilo by 100 000 myší, které, seřazeny za sebou, tvořily by řadu 18 km dlouhou, podle níž bychom si vykračovali $4\frac{1}{2}$ hodiny vojenským krokem. Otrava muchomůrkou hlízovitou obvykle končí smrtí. První příznaky otravy objevují se až po 8—12 hodinách po požití (někdy dokonce až po 24 i 40 hodinách), kdy jed je již v oběhu krevním a výplach žaludku nepomůže. Otrava je velice bolestivá, probíhá za úplného vědomí a končí smrtí obvykle teprve po 5—10 dnech po požití houby. Proto pozor na tuto strašlivou houbu, která má již tolik lidských životů na svědomí!